

A HAD- ÉS RENDÉSZETTUDOMÁNYI KAPCSOLATOK BEMUTATÁSA HATÁRŐRSÉGI SZEMSZÖGBŐL

1. Bevezető

Minden írás, szakmai vélemény megszületésének megvan a saját oka. Jelen esetben az, hogy napjainkra eljutott a biztonsággal, a renddel, rendfenntartással, védelemmel foglalkozó tudós társaság a rendészettudomány akkreditációjáig¹ és mára lényegében valósággá vált a rendészettudomány MTA általi befogadása² is a tudományok rendszerébe. De vajon mik voltak ennek az előzményei? A 2020. évi konferencia tárgya kapcsán merült fel bennem, hogy mi is volt az akkori kapcsolat a még önálló Határőrség, mint szervezet, és tisztí állománya, valamint a had-, és rendészettudomány között? A válaszok megadása során csupán csak egyféle – határőrségi, határőr tisztí szemszögből történő - megközelítésére vállalkoztam. Hozzáteszem, személyes érintettség³ is motiválta írásom megszületését, hiszen határőr tisztí pályám szinte teljes folyamatát érintette az itt szereplő tartalom, csupán csak visszaemlékezésre, ennek tömörítésére volt szükségem formába öntéséhez.

A Határőrség és hivatásos tisztí állománya katonai tanintézetekhez, - és a hadtudományhoz fűződött korabeli kapcsolatának több oka volt. Ezek közül jelen írás keretében csupán négy fontos elemet mutatok be, amit az alcímek jeleznek. Úgy gondolom ezekre vonatkozó információk felvillantása választ adhat a had-, - és rendészettudomány határőrségi viszonyulása, szerepvállalása okaira, illetve ennek hátterére vonatkozóan.

2. A határőrségre vonatkozó akkori jogi normák kapcsolódó részei

Közismert, hogy a rendszerváltás előtt az akkori Magyar Köztársaság fegyveres szerveit; fegyveres erők, fegyveres testületekre és rendészeti szervekre tagolták. Az újkori magyar Határőrség működése során az alaprendeltetésén belül eléggé változatos, mozgalmas utat járt be. Ennek bizonyítéka, hogy kezdetben a Magyar Honvédséggel együtt a fegyveres erők közé került besorolásra. A Magyar Népköztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvénnyel kiadott Alkotmány kiegészítését végezte el 1989. évi XXXI. törvénnyel megjelentetett módosítás.⁴ Ennek az eredeti változatában „A fegyveres erők és a rendőrség” címmel új VIII. fejezet került beillesztésre. Az itt szereplő 40/A § (1) bekezdése kimondta, hogy a Határőrség a Magyar Néphadsereggel együtt képezte a fegyveres erőket, melynek alapvető kötelessége a haza katonai védelme volt!

Az 1997 április 29-ei ülésén elfogadott a határőrizetről és a Határőrségről szóló XXXII. törvény, e vonatkozásban már elmozdulást jelez azzal, hogy a 2. §-a kimondta: „Az államhatár őrzése és védelme a fegyveres erők feladata. A Határőrség kettős rendeltetésű,

¹ MAB 2012/8/III/2/2. (2012. 09. 28.) sz. határozata

² Sallai János: A magyar rendészettudomány etablációja. Belügyi Szemle. Budapest, 2015/6. 5-28. o.

³ 1971-től a nyugdíjazásomig a Határőrség szervezetében dolgoztam, része voltam „gépezetének”.

⁴ Tulajdonképpen mondható új Alkotmánynak is.

sajátos jogállású és szervezeti fegyveres szerv, amely a haza katonai védelmét a fegyveres erőkre, a határrendészeti feladatait az e törvény rendelkezései, valamint a rá vonatkozó más törvények és jogszabályok alapján hajtja végre.” Ezt erősítette meg a 21. § (1) bekezdés is, mivel 1991 októberében már zajlott a délszláv háború, a déli határokon kialakult háborús feszültség kellően indokolta a kettős jogállás fenntartását és erősítését. Ezt szolgálta a határőrségi akciószázadok – később határvadász-századok – létrehozása, működtetése. Ide kapcsolódik az a nem mellékes dolog, hogy 1990-től elindult a hivatásos állománnyal történő működés feltételeinek kiépítése, a szervezet átalakítása is. Az előbb érintett – a határőrizetről és a Határőrsegről szóló – 1997. évi törvénynek a 2001. évi XXXIII. törvénnyel történt módosítása a 22. § (1) bekezdésében már az a-l) alpontokban sorolta a Határőrség rendészeti feladatkörében szereplő főbb teendőit.

A Határőrség működésének második szakasza lényegében a 2004. évi CIV. törvényben megfogalmazott alkotmánymódosítással kezdődött. Ekkor már az Alkotmány VIII. fejezetének korábbi alcíme helyett „A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek” szerepel.⁵ De ezen túl a korábbi 40/A §-a helyére lépő 40/A § (2. és 3) került az alábbi tartalommal:

„(2) A Rendőrség alapvető feladata a közbiztonság és a belső rend védelme⁶.

(3) A Határőrség alapvető feladata az államhatár őrzése, rendjének fenntartása.”

Ebből látszik, hogy 2004. évi alkotmánymódosításnak határőrök számára a legfontosabb rendeltetése az volt, hogy megszüntette a szervezet kettős jogállását. Itt már külön szólt a rendelkezés a Magyar Honvédségről, a Rendőrsegről és a Határőrsegről, valamint ezek alapvető feladatairól. E miatt 2005. január 1-jétől a fegyveres erők közül kikerült Határőrség egyértelműen „rendvédelmi szerv”⁷ minősítést kapott. Ezzel a jogalkotó már a Határőrseggel szembeni jövőbeni elvárásokra utalt, megteremtve annak lehetőségét, hogy a határrendészet⁸ közelebb kerüljön a közigazgatás egységes rendszeréhez.

A 2007. évi LXXXVIII. törvény az Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi törvény módosításáról ismételten megváltoztatta a korábbi VIII. fejezet címét és „a rendvédelmi szervek” szövegrész helyébe az „egyes rendvédelmi szervek” került. E mellett alkotmányjogi normába foglalta a közrend kategóriáját, kiegészítve ezt az államhatár védelmével, vagyis ez utóbbi része lett a jogilag szabályozott közrendnek. Ugyanis az Alkotmány 40/A. § (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lépett: „A Rendőrség alapvető feladata a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme.” Szintén 2008. január 1-jével lépett hatályba az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény. Nyilvánvalóan mindezek már a korábbi önálló határőrségi szervezet megszűnésével, a rendőrségbe történő integrációjával voltak összefüggésben.⁹

⁵ 4. § (1) (2) (3) Az, hogy melyek a rendvédelmi szervek a VIII. fejezet szövegéből csak indirekt módon következtethető ki!

⁶ Nem ide kapcsolódik, de felhívom a figyelmet arra, hogy a rendőrség alapvető feladatainál, még itt is a közbiztonság mellett a „belső rend” szerepelt.

⁷ A rendészet elméleti művelőire várt az a feladat, hogy értelmezzék a tudomány által használt rendészet fogalom és a tételes jogban egyeduralkodóvá lett rendvédelmi szerv megjelölés tartalmi kibontását, aminek a napjainkban megjelent Rendészet-tudományi Szaklexikon bizonyos szempontból próbált megfelelni!

⁸ A határrendészet kifejezést a második világháború után sokáig nem használták. A '70-es évek közepétől Szamel Lajos írásiban bukkan fel, majd a gyakorlatban a rendszerváltás után terjed el ismét.

⁹ Hautzinger Zoltán: Epilógus. A határellenőrzés deklarálása az Alkotmányban. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények VII. 235.

Magától értetődő, hogy a rendszerváltozást követő években korszerűsíteni kellett a rendszethez kapcsolódó egész hazai joganyagot,¹⁰ közöttük azokat is, amelyekre ebben a pontban hivatkoztam. Véleményem szerint az itt szereplő jogalkotási lépések egyértelműen jelzik azt a változatos utat, amit e szervezet – mármint a Határőrség – a 80-as évek végétől lényegében 2008-ig bejárt, kiindulva a fegyveres erők csoportjából, a kettős jogálláson keresztül egészen a rendvédelmi szervezetté válásáig, illetve a Rendőrségbe történt integrálódásáig bezárólag.

3. A Határőrségre vonatkozó akkori néhány belső és külső körülmény kiemelése

Magyarország határőrizetét, annak szervezeti kereteit történelmünk folyamán minden esetben az ország szűkebb belső és tágabb nemzetközi környezete, veszélyeztetettségének vélt vagy valós foka alapján alakították ki az erre hivatottak szervek, személyek.

Közismert, hogy 1989-től kezdődően a Határőrség történetében is jelentős változások kezdődtek. A nyugati és déli határszakaszokon megszűnt a nyomsáv, lebontották az osztrák határon az elektromos jelzőrendszert. 1990-től – mint az 1. pontban is érintettem – megkezdődött a hivatásos határőrizet kiépítése és ezzel együtt a Határőrség szervezetének gyökeres átalakítása. 1991. március 31-én megszűnt a Varsói Szerződés, és december 26-án hivatalosan bejelentették a Szovjetunió megszűnését, létrejött a Független Államok Közössége (FÁK). A külső és a belső körülményekhez tartozik az 1991-1999 közötti délszláv háború, és a sorállomány megszűnése a Határőrségnél.

1999. március 12-én hazánk hivatalosan is a NATO teljes jogú tagjává vált. A befolyásoló tényezők meghatározó eseménye volt, a több évig tartó csatlakozási tárgyalások lezárulta után 2004 május 1-n Magyarországnak az Európai Unió teljes jogú tagjává válása, amelynek érzékelhető hatása lett a teljes határőrizetre/határrendészetre, magára a szervezetre is.

A fegyveres szervek a szó igazi értelmében, egyetlen országban, egyetlen társadalmi formációban sem teljesen függetlenek a politikától. Hiszen erejükről, alkalmazásukról minden jogállamban közvetlenül a politikai és államhatalom intézményei, szervei döntenek jogilag megfelelően behatárolt és elosztott jogkörök, hatáskörök alapján. Így volt/van ez a politika és a határőrizet/határrendészet viszonyában is, ahol egyértelműen a (szak)politikának van prioritása. A Határőrség felső vezetői helyesen értékelték az akkor kialakult nemzetközi és hazai helyzetet, a jövőbeni lehetőségeket, nemigen vártak külön instrukciókra. Ez a rendszerváltás éveiben könnyebbé tett az akkori kormány számára is.

Ezekben az években a határőrségi szakemberek, vezetők megalapozott és reális határrendészeti rendeltetést, hatáskört, feladatrendszert prognosztizáltak, ahhoz tervezték igazítani a szervezetet, valamint ennek működését, szakmai tevékenységét. Lényegében a határőr felső vezetés 1989-től aktív kezdeményezője volt a nyugat-európai mintára történő szervezeti-, működési rend megszületésének. Ez érhető tetten a 3141/1989. és a 2046/1989. (HT. 17.) MT határozat a Magyar Köztársaság államhatáráról, annak rendjéről, őrizetéről és átlépésének szabályairól szóló törvényjavaslatban. A dokumentum előírta, hogy 1990 és 1995 között fokozatosan ki kell vonni a sorozott állományt a Határőrség szervezetéből, és

¹⁰ A korábbi az állam és közbiztonságról szóló 1974. évi 17. törvényerejű-, és a 40/1974 MT rendelet már elfogadhatatlanná vált.

meg kell teremteni a hivatásos végrehajtó állományra igazított, a rendészeti jelleg erősítését szolgáló határőrizeti rendszert. A sorállomány kivonása elhúzódásának több oka volt. Az akkori szervezetnek teljesítenie kellett az évekig tartó délszláv válság határőrizeti, határrendészeti és határvédelmi kezelését. Ebből kifolyólag a Határőrségtől nem lehetett – sőt nem is volt akkor célszerű – az előre eltervezett ütemben kivonni a sorozott állományt. A kialakult biztonsági kockázatok erősödése gyors reagáló képességű, megerősített, kellő mobilitással rendelkező alegységek létrehozását tette szükségessé. Ennek jegyében alkották meg a 3028/1992 számú kormányhatározatot az államhatárok azonnali lezárására alkalmas kötelékek felállításáról.

Előre látva a fokozatosan növekvő hivatásos állományú határőrök felkészítési, továbbképzési igényeit, a Határőrség szinte saját erővel oldotta meg az ehhez szükséges képzési kapacitást¹¹, a felkészítés módszertanát és eszközrendszerét. Erre szükség is volt, hiszen 1998 áprilisában az utolsó sorkatonák is leszereltek a Határőrségtől. Úgy gondolom ebben a részben leírt tényekből egyértelműen kitűnik, hogy a Határőrség, mint szervezet honnan indult, milyen események, okok miatt, milyen tervezett (nem csak spontán) lényeges átalakuláson esett át. Összefogottan kimondhatom, hogy tekintettel a főbb hazai és nemzetközi tényezőkre egy leginkább sorozott állománnyal, katonai prioritással funkcionáló szervezetből viszonylag rövid időszak után lett egy korszerű határrendészetet megvalósító, a Schengeni követelményeknek¹² is megfelelő profi szervezet, amelynek – régi és új – állománya ma már a Rendőrség részeként, lényegében egyik meghatározó szolgálati ága keretében végzi munkáját, látja el szakfeladatait.

4. A határőr tisztek képzését végző intézményekről

Az akkori ismeretek és felfogás, továbbá a már részletezett jogszabályi normák szerint is az államhatár őrzésével, rendjének fenntartásával összefüggő ismeretek kezdetben a hon védelmének (haza védelme, honvédelem) részét képezték. A határőrizeti, határvédelmi tudnivalókat és ezek megoldása milyenségét rendszertani szempontból akkor még inkább a hadtudományhoz tartozónak vették. Erre és az 1. pontban leírtakra tekintettel a határőr tisztképzésről röviden azt lehet mondani, hogy lényegében a főiskolai szintű honvédtisztképzéssel egyetemben 1967-től¹³ a főiskolai rangra emelt katonai felsőoktatási intézményekben, majd 1996-tól a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen történt egészen 2008-ig. Az a tény, hogy 2002-ig bezárólag a határőr tisztek kizárólag az akkori Kossuth Lajos Katonai Főiskolán (KLKF), kis létszámban a Bólyai János Katonai Műszaki Főiskolán (BJKMF), néhányan Moszkvában tanultak, szerezték meg főiskolai szintű szakmai végzettségüket éreztette hatását a szervezet és tiszti állománya attitűdjében¹⁴. A bő négy évtized folyamán a KLKF határőr szakán szerzett főiskolai szintű szakképzettséget közel 2000 fő. (a rendszerváltásig tanévenként 60-80, a későbbiek során pedig 20-30 fő. Ehhez lehet még venni a BJKMF-n különböző szakain végzett 8-10/év határőr tiszteket is.)

Új helyzetet teremtett 1992-től a főiskolai határrendész alapképzés beindulása a Rendőrtiszti Főiskolán (RTF), majd pedig a KLKF-s szakmai képzéssel párhuzamos léte,

¹¹ 1998. április 1-től megkezdte működését a Balassi Bálint Határrendész Szakközépiskola (BBHSZ), valamint az akkori Határőrségi Vezető-, Továbbképző Intézet (VTKI).

¹² 2007.11.15-n az Európai Parlament jóváhagyta hazánk csatlakozását a Schengeni övezethez.

¹³ A BM Határőrség tisztjeinek képzése lényegében már 1960-tól honvédségi tanintézetekben folyt, de nem főiskolai szinten.

¹⁴ Ezt jelzi, a feladatokhoz való hozzáállás, rendszeret, parancsnoki munkamódszerek, a katonás megjelenés.

funkcionálása 2008-ig bezárólag. Ugyanis a katonai felsőoktatásban a 2008. augusztus 20-i hagyományos tisztaváltással megszűnt a határőr tisztképzés. Innentől már kizárólag csak a RTF., illetve jogutódja a NKE rendészettudományi karon belüli határrendész tanszék foglalkozott ezen szakirányúak tisztek utánpótlásával.

A főiskolai alapképzést követően a legjobbak a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián (ZMKA) tanultak a magasabb határőr parancsnoki képesítésük megszerzése céljából. 1996-ig¹⁵ döntően határőr szakon 86 határőr tiszt szerezte meg szakképesítését. A jogutód Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen (ZMNE) 2005-ig tanévente nappali képzésben cirka 10 határőr tiszt tanult ezen a szinten. (A Határőrség akkori eredményeihez nagyban hozzájárult, hogy szervezetében 2000-ig a hivatásos állomány 96%-a főiskolai és közel egynegyede egyetemi végzettséggel rendelkezett.)

A magasabb parancsnoki képesítéssel rendelkező határőr tisztek – különösen a tanintézeti oktatók – egy része igyekezett a tudományos képzésben is részt venni és fokozatot szerezni. A tudományos minősítés rendjére vonatkozó jogszabályok 1970-ben és 1983-ban megváltoztak, és azok nyomvonalán jelentős előrelépés következett be az erre vállalkozó határőr tisztek/főtisztek között. A felsőoktatási intézményekről szóló 1962. évi 22. számú, - valamint tudományos minősítésről és a tudományos fokozatokról az 1963. évi 19. törvényerejű rendelet gyakorlati megvalósulása eredményeként 1962-ben a ZMKA-n megkezdődhetett a hadtudományi képzés. Az MTA Tudományos Minősítő Bizottsága 1963-ban, a tudománytörténetben első alkalommal ítélte oda a hadtudomány kandidátusa (CSc) tudományos fokozatot. 1996. szeptember elsejétől folyt a doktori (PhD) képzés.

A tudományos képzés és minősítés új követelményeinek eleget téve a ZMKA és a ZMNE (valamint a jogutód NKE) doktori iskoláiban – közel száz - egykori határőr-, illetve mai határrendészeti tiszt is doktori (PhD) – illetve korábban kandidátusi - fokozatot szerzett. A nagyszámú tanintézeti oktatókon kívül voltak közöttük országos parancsnoksági, területi szintű szervek vezetői, helyettesei és más munkatársak is. (A volt határőr főtisztek között két fő kivétellel – akik ma is vezető oktatók a Nemzeti Közszerződési Egyetemen – mindenki hadtudományból doktorált!) Az 1983. évi 24. törvényerejű rendelet alapján, „dr univ” egyetemi doktori cím adományozására is jogosult volt a ZMKA., amelyet 1985-96 között 21 határőr tiszt szerezte meg. (Hozzáteszem, hogy a többségünk az egyenértékesítés lehetőségével élve, PhD tudományos fokozatra emelte ezeket az akkori „kisdoktori” címeket.) Nyilvánvalóan ehhez az érintettek szándékán és ilyen képzést végző intézményeken (ZMKA/ZMNA) túl, szükség volt előjáró általi engedélyre is. Ebből a szempontból az akkori felső vezetők nemcsak engedékenyek voltak, hanem tudatosan is támogattak, inspiráltak minden ilyen kezdeményezést. Tisztában voltak vele, hogy a képzettebb munkatársak – amennyiben ez egyéni akarattal is párosult - általában többet tudnak hozzáadni adott szervezet hatékonyságához, fejlődéséhez.

Ezzel szemben az 1971-ben létrejött Rendőrtiszt Főiskola (RTF) az előbb érintett lehetőségekkel értelemszerűen még nem rendelkezhetett. Bár a belügyi képesítési követelményrendszer főleg a felső szintű vezetői beosztásokhoz egyetemi végzettséget írt elő, de akkor rendészetinek minősíthető egyetem még nem létezett. Leginkább a partner egyetemek állam és jogtudományi, - orvostudományi, - műszaki tudományi, - nem utolsósorban a hadtudományi - karai doktori iskoláiban volt lehetőség aspirantúra keretében tanulni az erre vállalkozóknak, közöttük a rendőrtiszteknek is. Nyilvánvalóan a határőr

¹⁵ Bár, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia 1955-ben állt fel, okleveleit csak 1971-től – a katonai főiskolák felállításától – ismerték el egyetemi oklevélként.

tisztek ebben az időszakban szakmai megfontolások, valamint a felsőfokú alapképzésük jellegére tekintettel az utóbbit, a hadtudományt preferálták. Közismert az, hogy a rendészeti felsőoktatásban 2008-ig nem folyt sem egyetemi szintű, sem mesterképzés¹⁶. Bár már 1988-ban szóba került az egyetemi szintű rendőrképzés, de erre különféle okok miatt egészen 2012-ig kellett várni.

Lényegesen megváltozott a helyzet a Nemzeti Közzolgálati Egyetem (NKE) 2011-s felállása, 2012. január 1-vel történt beindulás után. Ő már azzal a céllal jött létre, hogy szakembereket képezzen a hazai és nemzetközi közigazgatási szféra, a Magyar Honvédség, valamint a rendvédelmi szervek számára. Lehetőséget adjon a tudományt művelni szándékozó, elkötelezett kutatók PhD doktori képzése szervezésére és az ahhoz kapcsolódó eljárás lefolytatására, doktori fokozatszerzésre. Ezt szolgálja a 2016-tól a Rendészettudományi Doktori Iskola működésének beindulása, amelyben volt határőrök is érintettek voltak alapítóként. Innentől kezdve a honvédségi állományúak kivételével a hadtudományi fokozatszerzések száma visszaszorult, illetve visszaszorul a rendészettudomány, az állam és jogtudomány és egyéb tudományokkal szemben.

Véleményem szerint akár a főiskolai-, egyetemi képzést, akár a tudományos fokozat szerzéseket illetően érthetőnek tűnik az akkori határőr tisztek hadtudományhoz fűződő korabeli kapcsolata. Az ő/mi esetünkben 1992-ig kizárólagosan a KLKF-n, azt követően pedig 2008-ig bezárólag párhuzamosan a KLKF-n, illetve jogutódjánál és a RTF-n folyt főiskolai szintű határőr/határrendész alapképzés. Onnantól viszont az RTF/NKE lett a határrendészeti szakon tanulni vágyók kizárólagos almamáttere. Az egyetemi szintű képzést és a tudományos fokozatszerzést illetően is az akkori ZMKA/ZMNE, illetve ennek doktori iskolája játszott meghatározó szerepet a határőr tiszteket illetően. (Itt adok hangot annak a meggyőződésnek, hogy a volt határőr, - és az akkori rendőrtisztek tiszté válása érzékelhetően eltérő módon valósult meg.)

5. A tudományos tevékenység és ezt segítő társaságok léte, működése.

Mi volt a helyzet az akkori tudományszervezési, tudományos tevékenységekkel, és ezek segítségével kapcsolatban?

A rendszerváltás és azt követő időszakban aktív, célirányos és szervezett tudományos munka, illetve ennek szervezése folyt az akkori Határőrségnél. A Határőrség Tudományos Bizottsága új szabályzata, a Határőrség középtávú kutatási terve és az önálló tudományszervezői főelőadó foglalkoztatása hosszú távon szolgálta az akkori kutatóhelyi munka lehetőségét, eredményességét. Annak ellenére, hogy 2004-ig változó színvonalon teljesítettek a szervezetek (minisztériumok) tudományos tanácsai, és eltérő volt a tudományos munkára irányuló törekvések támogatása, megbecsülése, még ekkor is pozitív példaként említhetjük meg a határőrségnél megvalósított tudományos életet, ahol a tudományos konferenciáknak, az újításoknak is megkülönböztetett jelentőséget tulajdonítottak a mindenkor vezetőik. Valószínűleg ez azzal is összefüggött, hogy a törzsekben a főelőadói beosztásokat betöltőknek is egyetemi szintű végzettség megléte szerepelt a képesítési követelményeikben. Nemzetközi méretekben is kiemelkedő jelentőségű volt – ezért említem itt – a Határőrség és a BORDÉPOL siófoki/fővárosi határrendészeti konferenciasorozata.

¹⁶ Megemlíteném 2008 szeptemberében a négy féléves rendészeti vezető mesterképzési szak – okleveles rendészeti vezető – bevezetése a Rendőrtiszt Főiskolán levelező munkarend keretében, az okleveles rendészeti vezető megnevezésű diplomával.

Tudományos és szakmai konferenciákon egyre gyakrabban került szóba a rendészettudomány kérdése. Ezek során jogosan merült fel az is, hogy a téma iránt érdeklődő gyakorlati és elméleti szakemberek részére létre kellene hozni a tudomány civil pillérét is. Ezért itt érintem – mivel ide tartozónak vélem - a tudományos tevékenységet segítő kapcsolódó társaságok működését is.

Közismert tény, hogy míg a Magyar Hadtudományi Társaság (MHTT) megalapítására már 1990. november 13-án sor került, addig a Magyar Rendészettudományi Társaság (MRTT) létrejöttére 14 évvel később került sor. Nyilvánvalóan az akkori határőr tisztek közül, akik tudományos életben is tevékenykedni szándékoztak, azok számára többszörös okból kifolyólag 1991-2003 között eleve leginkább a MHTT adhatott/adott lehetőséget. A társaság alapszabálya alapján, témakörre orientáltan, funkcionális tagozódás szerinti szakosztályok léteztek. A MHTT az alapításkor 13 szakmai szakosztállyal indult, közöttük volt a határőrizeti is. A Határőrizeti Szakosztály 1991. augusztus 23-án állt fel, amelynek első elnöke a többünk által tisztelt néhai Dr Prókai Béla PhD, a hadtudomány kandidátusa volt. A szakosztály befogadó intézményeként, fennállásáig a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Határőr Tanszéke szerepelt. A szakosztály tevékenységében mérföldkő volt 2001-ben a Határőrség ünnepnapja alkalmából hagyományteremtő szándékkal megrendezett első tudományos fórum és kedvező fogadtatása. A tagok tollából számos publikáció, kidolgozás született. Itt említem meg, hogy a MHTT által 1995-ben megjelentetett két kötetes Hadtudomány Lexikon szerzői között öt határőr tiszt is szerepelt. Ellentmondásosnak tűnhet, de a MHTT Határőr Szakosztály¹⁷ keretében végzett több évtizedes munka is – sok más mellett - közrejátszott a rendészettudomány irányába történő elmozdulás érdekében.

Az MHTT-hez képest a MRTT létrehozására 2004. május 24.-n került sor. A megalapítását követően rövidesen felálltak a különféle tagozatok, köztük a határrendészeti is. A 2004. október 29-én - Pécsen - megalapított határrendészeti tagozat befogadó intézménye az RTF Határrendészeti Tanszéke volt, és a NKE felállítását követően is az maradt. A tagozat és pécsi csoportja számos tudományos rendezvényt szervezett/szervez, amelyek egyfelől nemcsak a szűkebb értelemben vett határrendészeti kérdésekre, hanem a rendészet nagy kérdéseire is válaszokat keresnek, kivétel nélkül kedvező visszhangot kiváltva a résztvevők körében. A konferenciák szöveganyaga a szakszerűen szerkesztett Pécsi Határőr Tudományos Közleményekben olvashatóak, amiket már szinte forrás értékűeknek lehet minősíteni.

Úgy gondolom, hogy ezen ponton belül szereplő tartalom - hasonlóan a többihez – jól szemlélteti annak okát, hogy miért volt prioritása a hadtudománynak a határőr tisztek esetében. De az is kiderül, hogy a MHTT kontra MRTT esetében mi jellemezte a határőr tisztek közreműködését, kapcsolatának alakulását. Sőt kimondható, hogy a rendőrségbe történő integrálását követően is igyekeznek az MRTT keretein belül aktív közéletet, tudományos tevékenységet bizonyítani. (Lásd a legutóbbi Karvasy kutatóműhely projekt Rendészettudományi szaklexikonra vonatkozó munkálatait.)

¹⁷ Az MHTT határőr szakosztálya – kis létszámmal ugyan – ma is működik Dr. Fórizs Sándor elnök vezetésével. Érdekes módon tagjait leginkább a pécsiek alkotják.

6. Befejezés

Azt hiszem ezen írás négy pontjában érintett helyzet ilyen formában való összerendezése, felvillantása méltányolható válaszokat adhat a bevezetőben felvetett kapcsolati szálakra, viszonyokra vonatkozó kérdésekre. Írásomban arra vállalkoztam, hogy a rendszerváltástól kezdve valami magyarázatot adjak a Határőrség és tiszti állománya honvédséggel, a had-, és rendészettudománnyal kapcsolatos viszonyulásának alakulásáról, ezek okairól, tényezőiről.

Mivel az egyes pontok végén rövid összegzést adtam, ezért itt még egyszer nem térek ki ezek ismételtesére.

Amit jelen írásban érintettem, azok nagy része a kortárs határőr tisztek, főtiszték, tábornokok számára sok újat nemigen ad, de ilyen formában történő megközelítésére, összerakására még talán nem került sor. Nyilván a fiatalabbak számára ez már csak történelem, de ez is szerves részét képezi a Határőrséggel, mint korábban létezett önálló szervezettel kapcsolatos szaktudásnak, amelyről megszűnése ellenére sem szabad lenne elfeledkezni!